

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti R. P., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. M. K., K., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 1122/98, za účasti Okresného súdu Spišská Nová Ves, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 1122/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Spišská Nová Ves p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 1122/98 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. R. P. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Spišská Nová Ves povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Spišská Nová Ves j e p o v i n n ý uhradiť R. P. trovy konania vo výške 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 126/04 zo 16. apríla 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť R. P., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 1122/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou súdneho konania o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) vedeného pred okresným súdom, ktoré bolo začaté na základe ňou podaného návrhu z 2. júla 1998.

Od začiatku označeného konania uplynulo viac ako 6 rokov a napriek tomu nebolo dosiaľ vo veci meritórne rozhodnuté.

Sťažovateľka uviedla, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu urýchlenie priebehu konania urgovala písomným podaním z 20. novembra 2003.

Sťažovateľka sa domáha, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočného prieťahu podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo v konaní vedenom na Okresnom súde v Spišskej Novej Vsi pod sp. zn. 3 C 1122/1998 týmto súdom porušené.

Ústavný súd SR Okresnému súdu v Spišskej Novej Vsi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 3 C 1122/98 prikazuje, aby tento konal bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd SR priznáva R. P. primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100.000,- Sk.

Okresný súd v Spišskej Novej Vsi je povinný uhradiť trovy právnej služby advokátke JUDr. M. K., K., vo výške 9.340,- Sk na účet vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s., pobočke K., do 15 dní od právoplatnosti tohoto nálezu.“

Predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 2061/04 doručeným ústavnému súdu 24. mája 2004 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Po doručení kópie žaloby žalovanému a výzvy na zaplatenie súdneho poplatku, došlo k strate spisu a spis sa doposiaľ nenašiel.

V januári 2003 právna zástupkyňa žalobkyne JUDr. K. telefonicky urgovala vybavovanie veci, po čom sa spis začal rekonštruovať. Kópiu žaloby a prílohy predložila žalobkyňa a bol určený termín pojednávania na deň 18. 3. 2003. Na tomto pojednávaní boli vypočutí účastníci a pojednávanie bolo odročené za účelom ďalšieho doplnenia rekonštruovaného spisu. V nasledujúcom období žalovaný doplnil spis o vyjadrenie k žalobe

až s odstupom času a ďalšie pojednávanie bolo určené na deň 9. 1. 2004. Toto pojednávanie bolo odročené na 5. 3. 2004 s tým, že účastníci predložia návrhy na vykonanie ďalšieho dokazovania, avšak žalobkyňa sa z tohto pojednávania ospravedlnila.

Toho času je zrekonštruovaný spis dostatočný, aby sa pri súčinnosti účastníkov dalo vo veci plynule konať a rozhodnúť.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky, vyjadrenia predsedu okresného súdu a z rekonštruovaného spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 1122/98 zistil nasledovný stav a priebeh konania:

- 10. júla 1998 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na vyporiadanie BSM,
- 8. októbra 1999 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie odporcu k návrhu sťažovateľky na vyporiadanie BSM,
- v januári 2003 právna zástupkyňa sťažovateľky zisťovala na okresnom súde stav predmetného konania a zistila, že došlo k strate súdneho spisu sp. zn. 3 C 1122/98,
- listom z 29. januára 2003 zaslala právna zástupkyňa sťažovateľky okresnému súdu návrh sťažovateľky na vyporiadanie BSM z 2. júla 1998 a iné listinné dôkazy vzťahujúce sa na predmet sporu,
- 18. marca 2003 sa uskutočnilo pojednávanie nariadené okresným súdom 4. februára 2003, ktoré bolo odročené na neurčito,
- 9. januára 2004 sa uskutočnilo pojednávanie nariadené okresným súdom 16. decembra 2003, ktoré bolo odročené na 5. marec 2004 s tým, že účastníci konania podajú návrhy na vykonanie dokazovania,

- v dňoch 14. januára, 19. januára a 13. februára 2004 boli okresnému súdu doručené návrhy účastníkov konania na vykonanie dokazovania,
- 5. marca 2004 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo pre ospravedlненú neúčast' s'ťažovateľky a jej právnej zástupkyne odročené na neurčito,
- pojednávanie nariadené okresným súdom 21. mája 2004 na 18. jún 2004 sa pre ospravedlненú neprítomnosť s'ťažovateľky a jej právnej zástupkyne neuskutočnilo.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

S'ťažovateľka sa svojou s'ťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 104/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

1. K právnej a skutkovej zložitosti sporu, v ktorom je sťažovateľka žalobkyňou, treba uviesť, že spory o vyporiadanie BSM sú vo všeobecnosti skutkovo zložené. Súvisí to s princípom komplexnosti vyporiadania celého majetku bývalých spoluvlastníkov. Právna zložitosť je v priamej spojitosti s princípom komplexnosti, ktorý je zvýraznený povinným uplatnením zásad vyporiadania BSM podľa § 150 Občianskeho zákonníka. Uplatňovanie tejto právnej úpravy je však stabilizované v rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj jednoznačnú metodiku prípravy a prejednávania týchto majetkových sporov. Po oboznámení sa s obsahom spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 1122/98 ústavný súd zistil, že priet'ahy v predmetnom konaní neboli spôsobené právnou ani faktickou zložitosťou veci. V doterajšom priebehu posudzovaného konania sa nevyskytla žiadna skutková alebo právna

otázka, ktorú by bolo možné kvalifikovať ako náročnú. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení nepoukázal na prípadnú právnu alebo faktickú zložitosť vecí.

2. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že zo štyroch pojednávanií nariadených po rekonštrukcii spisu sa pre ospravedlnenú neúčast' sťažovateľky a jej právnej zástupkyne neuskutočnili dve z nich, čo prispelo k predĺženiu doby trvania predmetného konania (ktorá predstavuje vyše 6 rokov) o 8 mesiacov. Vychádzajúc z celkovej doterajšej dĺžky konania však ústavný súd vyhodnotil správanie sťažovateľky ako také, ktoré nemalo podstatný vplyv na spomalenie jeho priebehu.

3. Posledným kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pripomína, že samotné konanie začalo ešte v júli 1998, keď sťažovateľka podala návrh na vyporiadanie BSM. Z predloženého súdneho spisu vyplynulo, že po zaplatení súdneho poplatku a doručení vyjadrenia odporcu k návrhu (8. októbra 1999) došlo k strate spisu okresného súdu sp. zn. 3 C 1122/98. Až v januári 2003 (po zistení právnej zástupkyne sťažovateľky, že došlo k strate súdneho spisu) pristúpil okresný súd k rekonštrukcii spisu, a to takým spôsobom, že právna zástupkyňa sťažovateľky doložila kópiu žalobného návrhu a iných listín, ktoré boli pripojené k pôvodnému návrhu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd od 8. októbra 1999, keď mu bolo doručené vyjadrenie odporcu k návrhu sťažovateľky, do 4. februára 2003, keď nariadil termín pojednávania (t. j. v období presahujúcom 3 roky), nevykonal žiaden procesný úkon smerujúci k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky bez existencie zákonnej prekážky podľa § 107 a nasl. OSP (z dôvodu neexistencie spisu pre jeho stratu).

Po prvom nariadenom pojednávani uskutočnenom 18. marca 2003, odročenom na neurčito, bol okresný súd opätovne absolútne nečinný, keď po dobu takmer deviatich mesiacov nevykonal žiaden úkon vo veci. Ďalší termín pojednávania nariadil až 16. decembra 2003.

Celkový rozsah zbytočných prietahov (spočívajúci iba v nečinnosti okresného súdu) zistený ústavným súdom predstavuje viac než 4 roky.

Vzhľadom na vyššie uvedené dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 100 000 Sk, keď poukazuje na skutočnosť že *„prebiehajúce konanie má vplyv na moje majetkové pomery“*.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry dospel k záveru, že stav konania vo veci sťažovateľky je taký, že oprávnene trpí pocitom nielen právnej, ale aj

faktickej neistoty znásobenej tým, že okresný súd namiesto toho, aby v jej právnej veci konal, stratil spis a musel ho rekonštruovať za jej pomoci. Stav konania je takmer rovnaký, aký bol v roku 1998 po podaní návrhu. Dlhodobú nečinnosť okresného súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu ničím ospravedlniť. Vzhľadom na to ústavný súd považuje sumu 60 000 Sk priznanú z titulu primeraného finančného zadost'učinenia za primeranú satisfakciu podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. K., uplatnených v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 9. februára 2004. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 9 342 Sk za 2 úkony po 4 534 Sk a 2 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004